

17370426

**Brev fra pastor Millies til professor i teologi G.A. Francke i Halle,
med meddelelse om hans hjemkomst fra Riga til Perleberg**

Efter forhør hos regeringsmyndighederne i Skt. Petersborg fik ekspeditionens sindslidende tyske pastor, Christian Ernst Millies, omkring nytår 1737 pas og udrejsetilladelse fra Rusland. Det fremgår af hans forrige brev til Francke (17370113). I sin søgen efter et nyt præstekald holder han fortsat kontakt med pietismens højborg i Halle.

Brevets modtager, professor Gotthilf August Francke (1696-1769), var søn af August Hermann Francke (1663-1727), en af pietismens grundlæggere og organisator af det pietistiske skole-, vajsenhus- og missionscenter Francke-stiftelserne – *Franckesche Stiftungen* – i Halle. G.A. Francke blev efter faderens død direktør for stiftelserne og var desuden professor i teologi ved Universitetet i Halle.

Det tysksprogede originaldokument opbevares på Staatsbibliothek Berlin, A.G. Franckes fond. Stab/F 28/21:6, s. 175-176 v. Oversætterne takker Dr. Wieland Hintzsche for transskription af den tyske tekst fra håndskriftet.

Oversættelsen © Peter Ulf Møller og Natasha Lind

Højærværdige, høj- og vellærde, allerhøjstærede hr. professor!

Fra Riga skrev jeg til hr. archiater Fischer¹ i Petersborg og forespurgte: dersom jeg med Guds hjælp fik et kald i Livland, ville mine konfiskerede skrifter så kunne gøre skade, hvis de engang skulle komme i hænderne på ukyndige, og kunne jeg ikke blive på dette sted? Jeg fik det svar, at jeg måtte rette mig efter mit pas, der lød på Tyskland (ligesom en befaling). Derfor rejste jeg i Guds navn fra Riga til Königsberg, og forlod russisk område, alvorligt svækket og efter langvarige forfølgelser.² I Königsberg talte jeg med hr. doktor Salthenius³ og havde tænkt mig at forblive der, men da forfølgelsen vedblev på det frygteligste, måtte jeg begive mig væk også derfra. Deres højærværdigheds højst værdsatte brev har jeg modtaget på dagen for min ankomst hertil. For Deres Højærværdigheds venlige anstrengelser på mine vegne skal jeg atter en gang fremføre min hjertelige tak. Måske vil den kære Gud mage det sådan, at jeg derigennem opnår hvad der fattes mig. Nu befinder jeg mig som følge af og i kraft af netop samme endnu ikke overståede grusomme, rædselsfulde forfølgelse og kval under et sådant pres og i så stor svaghed, at jeg i lang tid end ikke kunne sammenstille dette brev og endnu mindre nedfælde på papir noget af det, som jeg erindrer fra den meget lange sag. Om blot Gud også hjælper mig i et vist mål, så kunne jeg komme til Halle i forbindelse med messen i Leipzig.

Hvis det går mig som jeg selv ønsker, så vil jeg søge at opholde mig i Halle, indtil Gud har hjulpet mig og anvist et sted, hvor jeg skal arbejde for Kristi menighed. Han viser mig sine veje, ligesom mit håb står til ham. Jeg forbliver

Deres højærværdighed, min højtærede professors
tjenstskyldigste tjener
Christian Ernst Millies

Perleberg, 26. april 1737

¹ Johann Bernhard Fischer (1685-1772), tysk livlæge for kejserinde Anna Ioannovna, med titel af archiater 1735-1742.

² ”efter langvarige forfølgelser”, *nach daurenden Verfolgungen*, formentlig anfald af pastorens sindslidelse.

³ Daniel Lorenz Salthenius (1701-1750), professor i teologi ved universitetet i Königsberg fra 1732 til sin død. Han var født i Uppsala som søn af en lutheransk pastor og blev en fremtrædende pietist. Efter flere års studier i Halle tog han til Königsberg for at virke for pietismens sag der.